

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	DSN 107 Tarixi - memarlıq abidələrinin bərpası - 1, 3 KU (6 ECTS)
	Departament	Memarlıq və dizayn departamenti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2026/27-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dos. Xəzər Zeynalov
	E-mail:	khazar.zeynalov@khazar.org
	Telefon:	+994 50 593 88 31
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Neftçilər kampusu, 108-ci otaq II gün 08:30-10:00 10:10-11:40
	Məsləhət saatları	Tələbələrlə razılaşdırılan vaxtlarda
Prerekvizitlər		
Tədris dili	İngilis	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Dərsliklər: 1. Amenzade R. On the problem of restoration of architectural monuments / Vol. 43 No. 1 (2013): Problems of Arts and Culture, 2013, №1 (43). 7-12. 2. Usarov J. T. Repair and restoration of architectural monuments // international conference of science & technology, 272-277. 3. Inomovich, A. N. (2021). Principles of Reconstruction and Formation of Residential Buildings Typical of Historical City Centers. European journal of innovation in nonformal education, 1(2), 29-40. 4. Tolqinovich, O. J. (2022). Modern Residential Buildings in the Historical Part of Samarkand Formation of Modern Typology. European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630), 13, 87-92. 5. Məmmədova G., Hacıyeva S. Qədim və erkən orta əsrlər dövründə Azərbaycan memarlığı. I – cild. Bakı, 2013, 276 s. 6. Məmmədova G., Məmmədova Z. Orta əsrlər dövrü Azərbaycan memarlığı. XIII-XIV əsrlər. II – cild. Bakı, 2013, 316 s. 7. Əfəndi R. Azərbaycan incəsənəti. Bakı, 2001, 247 s. 8. Əfəndi R. Azərbaycan incəsənəti. Bakı, 2007, 397 s. 9. Əfəndiyev T. Mədəniyyətdə tarixilik və müasirlik. Bakı, 2011. 10. Əliyev Z. Zakir Hüseynov. Tənha döyüşçü. Bakı, 2011. 11. Əliyeva R. Zaqatalanın tarixi-memarlıq irsi. Bakı, 2012, 128 s. 12. Əliyeva R. "Nardaran" dövlət tarix-mədəniyyət qoruğu. Bakı, 2024, 210 s. 13. Gülməmmədli R. Tofiq Cavadov. Rəng, forma və kompozisiya sərkərdəsi. Bakı, 2013. 14. Həsənova A., Əliyeva R., Səmədova E. Landşaft memarlığının tarixi. Bakı, 2017, 160 s. 15. Qarabağlı R. Qarabağın memarlıq irsi. Bakı, 2021, 352 s. 16. Quliyev R. İncəsənət terapiyası. Bakı, 2025, 256 s. 17. Quliyeva V., Pirquliyeva Q. Qarabağ. Tarixi-mədəni irsimizdən. Bakı, 2021. 18. Memarlıq abidələrinin qorunması və bərpası. Bakı, 2012. 200 s. 19. Salamzadə Ə., Zeynalov X. Təsviri sənətdə Heydər Əliyev obrazı. Bakı, 2019.	

	20. Rasim Əliyev. Memar. Xatirələr. Bakı, 2016, 368 s. 21. Toğrul Nərimanbəyov. Sərvət (mətnin müəllifi Ə.Abdullayeva). Bakı, 2013. 22. Археологические исследования памятников архитектуры https://studfile.net/preview/3547135/page:8/ 23. Подъяпольский С.С., Беляев Л.А., Бессонов Г.Б. Реставрация памятников архитектуры. Москва, 2014. 24. Гаджиева С. Архитектурное наследие северо-западного региона Азербайджанской Республики, проблемы его охраны и использования. Автореферат на соискание ученой степени доктора архитектуры. Баку, 2013, 51 с. 25. Кимеева Т.И., Юдин М.С. Формирование методики реставрации объектов архитектурного наследия: исторический аспект https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-metodiki-restavratsii-obektov-arhitekturnogo-naslediya-istoricheskiy-aspekt/viewer 26. Методики и технологии проведения реставрационных работ https://grad.center/articles/metodiki-provedeniya-restavracionnyx-rabot/ 27. Наследие Карабаха: как возрождают разрушенные памятники https://www.bakuinform.az/public/ru/news/nasledie-karabaxa-kak-vozrozdaiut-razrusennye-pamiatniki 28. Основные виды зондажей https://studfile.net/preview/3547135/page:13/ 29. Основные факторы разрушения памятников архитектуры https://studfile.net/preview/10787076/page:8/ 30. Реставрация памятников архитектуры. https://ru.wikipedia.org/wiki/Реставрация_памятников_архитектуры 31. Сайфуллина Р.Ш. история и методика реставраций. Некоторые проблемы современных теории и практики реставраций. https://cyberleninka.ru/article/n/istoriya-i-metodika-restavratsiy-nekotorye-problemy-sovremennyh-teorii-i-praktiki-restavratsiy 32. Сохранение и реставрация памятников архитектуры СССР. 1917—1970 https://tehne.com/event/arhivsyachina/sohranenie-i-restavraciya-pamyatnikov-arhitektury-sssr-1917-1970 33. Шамили Э. Арт-стратегия. Баку, 2020, 192 с. 34. Целостная реконструкция архитектурных памятников https://ru.wikipedia.org/wiki/Целостная_реконструкция_архитектурных_памятников
Kursun təsviri	Fənnin tələbə tərəfindən öyrənilməsi tarixi-memarlıq abidələrinin bərpasının məqsəd və mahiyyətini, onun texnoloji, tarixi, mədəni və humanitar xüsusiyyətlərini dərk etməyə imkan yaradır. Bərpanın formaları, növləri, insan amilinin təsiri və digər məsələlər nəzərdən keçirilir. Bərpa və konservasiya üçün vacib olan tədbirlər kompleksi (monitorinq, profilaktik xidmət, ənənəvi və kompozit materialların tətbiqi və s.) haqqında əhatəli məlumat verilir. Tədris olunan materiallar Azərbaycan memarlıq tarixinin əsas abidələrini özündə əks etdirir. Bunun, həmçinin mövcud faktların, texnoloji üsulların, proyeksiya işlərinin, ayrı-ayrı mütəxəssislərin fəaliyyətinin öyrənilməsi Tarixi-memarlıq abidələrinin bərpası fəninin əsas vəzifələrindən biridir.

Kursun məqsədləri	Fənnin məqsədi: Fənnin tədris edilməsində məqsəd Azərbaycan və dünya tarixi-memarlıq abidələrinin bərpa olunması xüsusiyyətlərinin hərtərəfli və ardıcıl surətdə işıqlandırılmasıdır. Qədim və orta əsrlər dövrünə, həmçinin yeni dövrə aid tikililərin möhkəmləndirilməsi və konservasiyası üsullarının öyrənilməsi nəzərdə tutulur. Bu fənni öyrənən tələbələr tarixi-memarlıq abidələrinin bərpası haqqında bilik və məlumatlarla yiyələnəli, müxtəlif tarixi mərhələlərdə və təbii-coğrafi ərazilərdə tikilmiş abidələrin mühafizə üsullarını təhlil və tətbiq etməyi bacarmalıdırlar. Bundan başqa tələbələr keçilən mövzu barədə referatlar hazırlanmalı, müəllimin suallarına tam və düzgün cavablandırılmalıdırlar.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələr: • tarixi-memarlıq abidələrinin bərpa edilməsi üsul və qaydalarını biləcək; • müxtəlif abidələrdə tətbiq olunan bərpa və konservasiya işlərini fərqləndirməyi, onların keyfiyyətini dəyərləndirməyi bacaracaq; • bərpa işinin texnoloji və bədii cəhətlərini mənimsəyəcək; • memarlıq abidələrində özünü büruzə verən bədii üslubları, tarixi dəst-xətti fərqləndirməyi bacaracaq; • Azərbaycanda və dünyada bərpa işinin mühüm nümunələri ilə tanışlıq əldə edəcəkdir.		
Tədris metodları	Mühazirə		X
	Qrup müzakirəsi		X
	Digər		X
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Prezentasiya		20
	Davamiyyət		5
	Yoxlama (quiz)		10
	Aralıq imtahanı		30
	Final imtahanı		35
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Prezentasiya Fənn müəllimi tərəfindən semestr ərzində həftədə iki qoşa saat olmaqla prezentasiya materialları və digər ədəbiyyat əsasında tədris ediləcək. Tələbələr tapşırığı qrup və fərdi şəkildə hazırlamalı və dərstdə təqdim etməlidir. Məzmunundan asılı olaraq, tapşırıqlar Prezentasiya formasında Power Pointda tələb olunacaqdır. Aralıq imtahanına qədər Prezentasiya tapşırığı 10 bal, Final imtaha qədər Prezentasiya tapşırığı 15 bal təyin olunub. Tapşırığın mütləq tələbə tərəfindən oxunub təqdim edilməsi tələb olunur. Bu tapşırığın məqsədi gələcək təsviri sənət müəllimlərinin təqdimetmə, qısa müddətdə kiçik araşdırma aparmaq vərdişlərinin formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsidir. Müddəti: Aralıq imtahanından sonra noyabr və dekabr ayları ərzində dərslər təqdimatları təhvil verilməlidir. Sonuncu dərslər həftəsindən sonra təqdimat etmək üçün əlavə vaxt verilmir. Hər bir tələbəyə təqdimat üçün 10-15 dəqiqə vaxt ayrılır. Tələbələrin öz istəyi ilə təqdimetməyə hazır olduğu zaman gün təyin olunur, təyin olunan gün maksimum 5 tələbə üçün zaman ayrılır. Aprel ayından etibarən təqdimetmə üçün günlər cədvəl şəklində salınacaqdır. Qeyd: Prezentasiya Power Point platformalardan istifadə etməklə hazırlanmalıdır. Tələbə öz təqdimatını Microsoft Teams platformasında fənn		

üçün açılan qrupda öz adına qovluq açıb yerləşdirməlidir. Plagiat olan işlər qəbul edilməyəcəkdir.

Yoxlama (quiz)

İlk iki yoxlama tapşırığı aralıq imtahanından öncə (5 bal), daha ikisi isə may final imtahanından öncə (5 bal) nəzərdə tutulur. **Yoxlamanın məqsədi keçilən mövzular üzrə biliklərin möhkəmləndirilməsi, tələbələrin imtahanda açıq sualların cavablandırılmasına hazırlıqlı olmasına kömək etməkdir.**

İstisna: Fakültə dekanlığına tələbə öncədən üzrlü səbəbdən (ailə vəziyyəti və səhhətlə bağlı) Prezentsiyada iştirak edə bilməyəcəyi haqda məlumat vermişsə, və ya sonra bununla əlaqədar hər hansı bir sənəd (ərizə və ya arayış) təqdim edibsə, yalnız bu halda tələbəyə yenidən yoxlama keçirilə bilər.

Davamiyyət

Dərsə davamiyyətə görə verilən maksimum bal 5 baldır. Balın miqdarı əsasən: tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona 5 bal verilir. Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış dərs saatlarının ümumi sayı normativ 25%-dən müəyyən olunmuş (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.)həddən yuxarı olduğu halda tələbə imtahan sessiyasına buraxılmır və onun haqqında müəyyən qərar qəbul edilir.

İmtahanlar

Aralıq imtahanı sentyabr və oktyabr ayında tədris olunan mövzular üzrə test formasında, final imtahanı noyabr və dekabr ayında tədris olunan mövzular əsasında test formasında keçiriləcəkdir. Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur.

Fənni bitirmək qaydası

Tələbənin biliyi maksimum 100 balla qiymətləndirilir. Kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60 % və daha yuxarı hesab edilir. Kəsri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.

İmtahan qaydalarının pozuntuları

Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürmələr qadağandır. Bu qaydaya əməl etməyən tələbənin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır.

Tələbənin davranış qaydaları

Tələbəyə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozmağa və mobil telefondan istifadə etməyə icazə verilmir.

Cədvəl			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	15.09.2026	A general overview of the history of restoration. Late 18th to early 19th centuries: Attempts to restore structures from Ancient Greece and Rome, as well as the Ancient East. The interrelationship of archaeology, ethnography, architecture, art history, numismatics, and other fields in restoration work.	1. Presentation № 1 2. Inomovich, A. N. (2021). Principles of Reconstruction and Formation of Residential Buildings Typical of Historical City Centers. European journal of innovation in nonformal education, 1(2), 29-40. 3. Сайфуллина Р.Ш. история и методика реставраций. Некоторые проблемы современных теории и практики реставраций. https://cyberleninka.ru/article/n/istoriya-i-metodika-restavratsiy-nekotorye-problemy-sovremennyh-teorii-i-praktiki-restavratsiy
2.	22.09.2026	The emergence of organized restoration practices in European countries and Russia during the 19th century. "Stylistic restoration" and its widespread application. The development of theoretical and methodological principles of restoration. Early research activities in Azerbaijan. Information regarding historical architectural monuments in Azerbaijan as presented in the works of A.A. Bakikhanov and others.	1. Presentation № 2 2. Inomovich, A. N. (2021). Principles of Reconstruction and Formation of Residential Buildings Typical of Historical City Centers. European journal of innovation in nonformal education, 1(2), 29-40. 3. Реставрация памятников архитектуры. https://ru.wikipedia.org/wiki/Реставрация_памятников_архитектуры
3.	29.09.2026	Restoration of historical-architectural monuments in the 20th and 21st centuries. The widespread practice of restoration during the Soviet era. Restoration projects in Russia, Central Asia, and other regions. The history of the development of restoration in Azerbaijan. The formulation of scientific methods for restoration. The role of the "Society for the Study and Investigation of Azerbaijan" in the study of the country's historical-architectural monuments. The establishment of the Azerbaijan National Academy of Sciences in 1945 as the beginning of a new stage in the history of restoration. The activities of the laboratory for the restoration of architectural monuments at the ANAS Institute of Architecture and Art.	1. Presentation № 3 2. Tolqinovich, O. J. (2022). Modern Residential Buildings in the Historical Part of Samarkand Formation of Modern Typology. European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630), 13, 87-92. 3. Сохранение и реставрация памятников архитектуры СССР. 1917-1970 https://tehne.com/event/arhivsyachina/sohranenie-i-restavraciya-pamyatnikov-arhitektury-sssr-1917-1970

4.	06.10.2026	Components of restoration research. Acquisition of bibliographic and archival materials. Examination of archaeological materials. General and detailed documentation of the architectural monument. Archaeological investigation of the architectural monument. Conducting exploratory probes (soundings). Excavation of test pits.	1. Presentation № 4 2. Основные виды зондажей https://studfile.net/preview/3547135/page:13/ 3. Археологические исследования памятников архитектуры https://studfile.net/preview/3547135/page:8/
5.	13.10.2026	Sampling materials from the historical-architectural monument and conducting laboratory analysis. Studying analogous restoration projects and existing practices during the restoration process.	1. Presentation № 5 2. Tolqinovich, O. J. (2022). Modern Residential Buildings in the Historical Part of Samarkand Formation of Modern Typology. European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630), 13, 87-92. 3. Методики и технологии проведения реставрационных работ https://grad.center/articles/metodiki-provedeniya-restavracionnyx-rabot/
6.	20.10.2026	Key methods and fundamental principles of restoration. The conservation method. Preserving the monument's current state. Ensuring the monument remains in its existing condition with minimal intervention. Avoiding large-scale alterations.	1. Presentation № 6 2. Гаджиева С. Архитектурное наследие северо-западного региона Азербайджанской Республики, проблемы его охраны и использования. Автореферат на соискание ученой степени доктора архитектуры. Баку, 2013, 51 с. С. 27-30
7.	27.11.2026	Restoration method. Cleaning the monument and restoring it to its original appearance. Distinguishing between the concepts of "original appearance" and "historically optimal appearance."	1. Presentation № 7 2. Методики и технологии проведения реставрационных работ https://grad.center/articles/metodiki-provedeniya-restavracionnyx-rabot/
8.	03.11.2026	General methods of restoration. Mechanical restoration as the primary method. Materials used in mechanical restoration. Traditional and composite materials. Application of traditional and modern techniques. The role of composite materials in reinforcing the monument.	1. Presentation № 8 2. Методики и технологии проведения реставрационных работ https://grad.center/articles/metodiki-provedeniya-restavracionnyx-rabot/

		Aralıq imtahanı	
9.	10.11.2026	Reinforcement works and their significance. Reinforcement as a key mechanical function in the restoration of historical-architectural monuments. Types of reinforcement. Base and foundation reinforcement: the "stone belt" method. Reinforcement with iron pins. Reinforcement with mortar. Technological parameters of reinforcement. Laboratory testing of reinforcement.	1. Presentation № 9 2. Подъяпольский С.С., Беляев Л.А., Бессонов Г.Б. Реставрация памятников архитектуры. Москва, 2014. С. 34-38; 135-151.
10.	17.11.2026	Reconstruction of a historical-architectural monument. Reconstruction as a functional component of restoration. Aims and objectives of reconstruction. Functional adaptation. Regeneration of the monument.	1. Presentation № 10 2. Кимеева Т.И., Юдин М.С. Формирование методики реставрации объектов архитектурного наследия: исторический аспект https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-metodiki-restavratsii-obektov-arhitekturnogo-naslediya-istoricheskiy-aspekt/viewer
11	24.11.2026	Examples of functional adaptation and regeneration in Azerbaijani and global architecture. Application of restoration and functional adaptation principles, using the example of Icherisheher (the Old City)—a historical-architectural reserve.	1. Presentation № 11 2. Amenzade R. On the problem of restoration of architectural monuments / Vol. 43 No. 1 (2013): Problems of Arts and Culture, 2013, №1 (43). 7-12. 3. Гаджиева С. Архитектурное наследие северо-западного региона Азербайджанской Республики, проблемы его охраны и использования. Автореферат на соискание ученой степени доктора архитектуры. Баку, 2013, 51 с. С. 30-32.
12.	01.12.2026	The “minimal intervention” method in restoration. Application of only traditional materials and techniques within this method. Key principles of minimal intervention. Preserving authentic and original materials to the greatest extent possible.	1. Presentation № 12 2. Memarlıq abidələrinin qorunması və bərpası. Bakı, 2012. 200 s. s. 174-190
13.	08.12.2026	Designing the restoration of a historical-architectural monument. Key principles of the design process. On-site inspection of the monument. Taking measurements of	1. Presentation № 13 2. Методики и технологии проведения реставрационных работ https://grad.center/articles/met

		the monument. Application of modern methods in studying the monument. Laser technology and 3D modeling of the monument. Aligning and harmonizing the restoration with existing technical specifications and parameters. Technical, functional, and aesthetic foundations of the design. Consideration of all existing facts and aspects during the design process.	odiki-provedeniya-restavracionnyx-rabot/
14.	15.12.2026	3D scanning and photogrammetry. Creating precise digital replicas without physical contact with the monument; utilizing these to identify defects on the monument's geometric surface. Laser cleaning. Removing contaminants of various origins—such as soot, old paint layers, and biological deposits—without damaging the stone structure. Endoscopy and ground-penetrating radar (GPR) methods. Using these techniques to detect internal wall voids and hidden cracks, as well as to assess the condition of the foundation.	1. Presentation № 14 2. Amenzade R. On the problem of restoration of architectural monuments / Vol. 43 No. 1 (2013): Problems of Arts and Culture, 2013, №1 (43). 7-12. 3. Реставрация памятников архитектуры. https://ru.wikipedia.org/wiki/Реставрация_памятников_архитектуры 4. Целостная реконструкция архитектурных памятников https://ru.wikipedia.org/wiki/Целостная_реконструкция_архитектурных_памятников
15.	22.12.2026	Key factors contributing to the deterioration of historical-architectural monuments. Seismic factors: the monument's location in a seismically active zone. Other natural disasters: flash floods, landslides, and inundation. Natural erosion (weathering) factors. The impact of atmospheric phenomena: the continuous "bombardment" of the monument by wind-borne sand and dust particles over centuries, weakening its base. Periodic fluctuations in humidity and temperature as factors causing gradual deterioration. Biological factors: the growth of vegetation taking root on the monument as a destructive agent. The primary factor in monument deterioration—the "anthropogenic factor": the negative impact of human activity on the monument.	1. Presentation № 15 2. Amenzade R. On the problem of restoration of architectural monuments / Vol. 43 No. 1 (2013): Problems of Arts and Culture, 2013, №1 (43). 11-12. 3. Наследие Карабаха: как возрождают разрушенные памятники https://www.bakuinform.az/public/ru/news/nasledie-karabaxa-kak-vozrozdaiut-razrusennye-pamiatniki 4. Основные факторы разрушения памятников архитектуры https://studfile.net/preview/10787076/page:8/
Final imtahanı			

